

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatus De Conscientia, De Peccatis, De Legibus, De Fide, Spe,
Et Charitate

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

3 Quod peccatum sit conscientiae erranti non parere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76540)

tamen communiter Doctores cum iudicio speculatio certo de aliqua veritate, posse, imò sæpius stare iudicium practicum oppositum, ut in exemplis allatis contingit: potes enim iudicare die festivo Missam debere audire ex obligatione præcepti, & iudicare simul te hic, & tunc propter infirmitatem, vel alias circumstantias non esse obligatum. At si bene perpendatur, hoc iudicium speciale contrarium non est illi generali iudicio, quia illud generale iudicium ad huiusmodi casum nunquam se extendit, nunquam enim vere, est generaliter iudicatum est die festivo obligationem esse infirmo, & impedito audiendi Missam, sed potius iudicari debet oppositum, ut optimè ex Cordaba lib. 3. q. 9. 5. notavit Vasq. 1. 2. 6. 5. disp. c. n. 2. & 3. Sed quidquid sit de contrarietate, vel conformatione huius practici iudicii, cum iudicio speculatio, iudicium practicum, & in particulari est quod præcipue actiones regulat, & quod sequi tenemur, ut inumeris aliis relatis docet Thom. Sanchez. 1. 2. de matr. disp. 4. 1. n. 8. His positus quæ communia sunt, ad conscientiam errantem deveniamus.

PUNCTUM II.

An sit obligatio obediendi conscientia erranti.

- 1 Nullam esse obligationem obediendi conscientia erranti, qua ratione probetur.
- 2 De inuit obligatio illi obediendi, dum non deponitur vera sententia, trahit eadem doctrina de conscientia errante inuincibiliter.
- 3 De ar. Proponitur quadam obiectio, & si illi satis.
- 5 Sacrisi argum. n. 1. adductum.
- 6 Operans ex conscientia inuincibiliter errante, operatur in eadem specie virtutis, qua operaretur, si à Deo res esset præcepta.

Non defuerunt, qui negarent hanc obligationem. Primo, quia conscientia errans in te mortali est contra legem diuinam. Sed tenetis legem diuinam sequi. Ergo non poteris teneri sequi conscientiam errantem. Secundo, Deus non potest esse sibi contrarius, ut videretur esse, si mandat obedire conscientia erranti. Ergo, Probo maiorem. Deus imperat sua lege ob nullum casum, etiam ob saluandam vitam, esse mentendum: conscientia errans dicit ob saluandam vitam alicuius debere mentiri. Ergo si Deus mandat obedire conscientia erranti, contrarius est sibi ipsi. Tertio, Deus author esse non potest alicuius mali moralis, aut alicuius falsi. Ergo non potest esse author illius iudicii errantis esse mentendum ob saluandam vitam alterius. Quod si author illius non est. Ergo non est obligatio sequendi illud: quod in tantum sequi tenemur conscientiam, in quantum est quadam regula à lege æterna deriuata.

2 Nihilominus certa sententia est, obligationem esse obediendi conscientia erranti, & distanti aliquid ut præceptum, est contrarium sit alteri præcepto diuino, dum non deponitur. Est omnium Catholicorum, ita ut contrarium non possit sine temeritate & periculo erroris affirmari ita Vasquez 1. 2. q. 19. ar. 6. disp. 5. c. 2. n. 6. Sal. q. 2. 1. 1. 8. disp. 5. n. 16. In Ioan. Sanchez select. disp. 4. 1. n. 2. Salas Vasquez plures doctores referunt, probantque conclusionem, tum Scriptura, tum Patribus, & decretis Pontificum. Ratio est manifesta. Nostra voluntas non alio modo obligatur præceptis obedire, nisi quatenus ab intellectu obligatio representatur, quia ipsa est caeca potentia, quæ non potest ferri in incognitum. Ergo ab intellectu errante representatur voluntati aliqua obligatio, quia representatur aliquid ut præceptum, iam voluntas ad illud amplectendum censetur ligata.

3 Conclusio intelligitur ne conscientia errante inuincibiliter, si enim vincibiliter errat, non tenetis illam sequi, si dicitur aliquid malum aliis tenetis facere peccatum, cum conscientia non te excuset: supponimus enim esse vincibilem. Neque inde fit te posse contrarium efficere, stante illa conscientia erronea vincibili, cum non habeas iudicium distans tibi, contrarium esse faciendum. Quod ergo efficere debes, est deponere illam conscientiam errantem, cum enim vincibilis sis, vinci, & deponi potest, ac pretere nunquam absolute perplexus es, & obligatus facere malum.

4 Dices sæpè non potero conscientiam errantem vincibiliter deponere, tum quia non te mihi offert, qui errorem tollat, tum & præcipue, quia non dubito de errore, licet alio tempore dubitauerim.

Respondeo in tali casu errorem reddi inuincibilem, & licet à principio vincibilis fuerit, at cum operationem dirigit, inuincibilis est siquidem vinci non potest. Quando autem error est inuincibilis, tenetis illum sequi, neque peccas te illi conformando: ita tenet Thomas Sanchez & lxx. in Decal. c. 1. n. 12. in fine & Ioan. Sanchez in select. disp. 4. 1. n. 26.

5 Argumenta in contrarium non obstant.

Ad primum dic conscientiam errantem, contrariam non esse formaliter legi diuinæ, quia lex illa diuina, cui videtur con-

trariari, tunc non obligat, cum non sit in iudicio intellectus, quod necessarium erit ad obligationem inducendam.

Ad secundum nego Deum sibi esse contrarium, & ad probationem respondeo Deum non imperare non esse mentendum in omni casu tam per se, quam per accidens, sed solum in casu, quo ab intellectu representatur abique errore eius lex de non mentiendo. In legibus enim latis à Deo immediate nulla est contrarietas: at in legibus, quas sibi homo præferibit, medio dictamine rationis contrarietas esse potest, ob contrarietatem in iudicando: sed illa contrarietas materialis est, non formalis, cum semper conformatur legi diuinæ dictanti conscientiam esse sequendam, nullaque alia præcepta nisi media conscientia obligare.

Ad tertium respondeo Deum non posse physicè, neque moraliter ad malum morale, vel ad falsum incitare: & ita neque consilium, neque præcipue esse mentendum, neque determinat intellectum, ut errorem illum habeat, sed tanquam causa vniuersalis ad illam conuenit. At posito errore bene potest præcipere esse mentendum, non quidem absolute, sed ex suppositione, quod conscientia errans id dicitur.

6 Ex his inferitur operantem secundum conscientiam errantem inuincibiliter, operari in ea specie virtutis, qua operatur, si res esset à Deo præcepta v. g. furaris, vel mentis. ut proximo subuenias, furtum, & mendacium erit actus misericordiae: quia tunc furtum, & mendacium nullam habet formalem malitiam, & ex alia parte recipit bonitatem à fine præsenso. Ergo. Et ita docet Thomas Sanchez, 1. in Decal. c. 11. n. 18. Azot. l. 2. c. 8. q. vlt. Salas 1. 2. 1. 8. disp. 5. n. 16. c. 3. n. 26.

PUNCTUM III.

Quod peccatum sit conscientia erranti non pateat.

- 1 Est peccatum mortale, vel veniale iuxta naturam actionum, quæ exercentur, & in illa specie, in qua est obiectum.
- 2 Quid si cogitatione non distinguitur speciem.
- 3 Quid si non distinguitur, an mortale, vel veniale sit.
- 4 Refertur sententia Vasquez, & Thom. Sanchez.
- 5 qui sentiant solum culpam venialem supradicto casu committi.
- 6 Quid sentiendum sit.

Omnes conueniunt esse mortale, vel veniale iuxta naturam actionum, quæ exercentur. Itemque esse peccatum illius speciei, cuius est obiectum, v. g. conscientia errans dicitur hodie, (qui est dies festalis) esse præceptum audiendi Missam, si omittis, peccas mortaliter, & contra religionem si dicitur mentendum esse ob seruandam vitam alterius, & omittis, peccas contra charitatem, & sic de aliis.

2 Difficultas est, quando solum in genere existimas aliquid esse malum, neque cognitione distinguis speciem. Mihi difficile est talem dari cogitationem, cum conscientia practica sit, & ad opus dirigit. Sed dato contingere posse, dicendum est peccatum tunc commissum esse in ea specie, in qua est actus, quo velles in genere Deum offendere: hic enim actus in aliqua specie in finem debet constitui. Non enim omnes species vitij debet habere, aliis debet grauius peccatum odio Dei, & infidelitate.

3 Sed quid si conscientia non distinguit, an veniale sit, vel mortale, sed solum sub confusione tibi proponitur esse malum: qualiter solet sufficere hominibus proponi, cum in Deum iurant, creaturas execrantur, die festo laborant, verbum otiosum, inhonestum, aut detractosum dicunt, ratio enim illis proponitur dubium an mortale, vel veniale sit, sed solum in genere malum esse representatur.

4 In hæc're Vasquez 1. 2. quest. 19. ar. 6. disp. 5. c. 3. n. 10. Thom. Sanchez 1. in Decal. cap. 1. n. 7. existimant, si in aliqua materia determinata feratur voluntas, ut in exemplis allatis contingit, ex materia illa desumendam esse grauitatem, vel leuitatem peccati, Vnde dicunt te peccare venialiter, si veniale est obiectum: mortaliter, si mortale est. Quia illa cognitio de malicia obiecti non distinguit, an sit mortalis, vel venialis sufficit ad vitamque malitiam deominandam, cuiusque indifferencia ex obiecto debet determinari. Verum si voluntas non feratur circa aliquod speciale obiectum, sed solum in genere malum velis efficere; affirmat Vasquez, & Sanchez supra, & Azot. tom. 1. in 1. moral. l. 2. cap. 8. quest. 6. & Sayrus in clauis regia lib. 1. c. 4. n. 17. esse peccatum mortale, quia illa voluntas amplectens malum abique sufficere eximine qualitates culpæ, manifeste periculo se exponit amplectendi malitiam mortalem. Item illud obiectum, prout à voluntate amplectitur, indifferens est ad mortale, & veniale. Ergo voluntas quantum est ex se mortale amplectitur.

5 Alij e contra affirmant in supradicto casu committi solum culpam venialem, ita Nauarr. sum. lat. practud. 9. Ludou. Lop. 1. part. instrum. confes. 3. vers. præsertim Valent. 1. 2. disp. 1. quest. 14.

quod 14. p. 4. q. 3. sine Salas ibi q. 21. tract. 8. disp. vn. sect. 3. n. 33. & tract. 3. disp. 4. sect. 3. n. 36. S. rogus verum Anton. Perez certā. to. scolast. m. 29. Man. Rodrig. 1. s. sum. c. 71. sine. 2. edit. Ratio, quia voluntas appetens malitiam in communi non appetit magis excedentem culpam venialem, aliā si excederet, non esset venialis & mortali communis.

6 Ego verò dicendum existimo, etsi supradictæ sententiæ probabiles sint, probabilius esse in supradictis casibus peccatum mortale reperiri. Et quidem, quando voluntas nullum speciale obiectum amplectitur, sed solum in genere vult, sic probat, quia tunc voluntas quantum est se mortale amplectitur, cum ad mortale, & veniale indifferens sit. Neque obstat ex parte obiecti malitiam in communi maiorem non esse malitiam veniali determinatè: quia sufficit quoddam indeterminate maior sit siquidem mortalem comprehendit, & ratione, huius indeterminationis voluntas illam malitiam amplectens, debet censeri mortalem amplecti. Quod si voluntas in obiectum venialiter malum feratur, neque cognoscens eius modicam malitiam, sed solum cognoscens esse malum absque distinctione malitiae mortalis, vel venialis, etiam probabilius existimo fore mortale: quia illa voluntas iam se exponit amplecti peccatum mortale, per accidens enim fuit, quod obiectum veniale solum esset, eodem enim modo illud amplecteretur, si mortale fuisset. Et confirmo, cum amplecteris obiectum venialiter malum, dubitans an sit mortale, peccas mortaliter secundo omnia sententiam, qui te exponis periculo mortale committendi sed quando tibi representatur obiectum malum, & prohibuit, neque distinguas an sit mortale, vel veniale illud amplecteris, iam quantum est ex tua voluntate, periculo mortale committendi te exponis. Ergo. Et ita ex communi sententia supponit Ioan. Sanchez in select. disp. 18. n. 1. & dicitur Thom. Sanchez l. 1. in Decal. c. 1. n. 9. Bonacina disp. 2. de peccatis q. 2. punct. 3. n. 14.

PUNCTUM IV.

An sit peccatum agere contra conscientiam non actu errantem, sed habitu.

- 1 Explicatur questio.
2 Plures affirmant te peccare, quoties non reuocasti primum errorem dictamen.
3 Probabilis est oppositum.

1 Verbi gratia, errasti existimans esse peccatum ius canonicum, vel physicam audire, ex huiusmodi errore physicam audis, immemor conscientiae errantis, & dictantis esse peccatum. Item errasti, vincibiliter putans in hac hebdomada nullum esse diem festiuium, vel ieiunij, cum tamen sit, adueniente die festo, vel ieiunij, Missam, vel ieiunium omittis, quin tibi dubium occurrat esse diem festiuium, vel ieiunij, peccas omittens Missam, vel ieiunium.

2 Affirmant plures te peccare, quoties dictamen prius non reuocasti, quia tale iudicium cum reuocatum non sit, moraliter manere censetur. Ita Med. 2. q. 19. art. 6. vobis sed nunquid. Rodrig. 1. tom. sum. cap. 71. n. 2. Villalobos tom. 1. sum. tract. 1. diff. 1. n. 2. Hac tamen sententia limitatur à Medina, dummodo dictamen rationis antiquum non fuerit, quia quod antiquum est, non censetur manere.

3 Probabilius existimo contrarium, nempe in te physica audienda, vel in omissione facti, aut ieiunij non peccatum actum, nisi actu sit conscientia dictans esse peccatum, vel actu dubites de eius obligatione. Ita à Lor. tom. 1. iustit. moral. lib. 2. cap. 8. q. 12. Valquez disp. 60. cap. 3. sine Salas disp. vnic. sect. 3. n. 19. Thom. Sanchez lib. 1. in Decal. cap. 11. n. 7. Probat. Opera illa externa nequaquam possunt ostiā à voluntate, & iudicio præterito, cum neque illa voluntas neque iudicium præteritum adint, neque aliquis effectus ab illis productus, qui opera externa causet. Ergo non possunt in illis operibus malitiam aliquam denotare. Confirmo. Ideo cum venenum tribuis alicui, quo vita illum prius, cum eris homicidium committere, etiam si dolcas antequam venenatus è vita discedat: quia illa voluntas antequa occidendi in aliquo effectu manet. At in presentij illa intentio procedens non ostendit Missam, & iudicium errans de obligatione, non manent in se, neque in aliquo effectu. Ergo. Secundo si actus censetur manere moraliter, & denominare opera subsequenter, dum non retractatur. Ergo infidelis qui omnia sua opera in honorem idoli referret, peccaret semper peccato infidelitatis, quod videtur absurdissimum.

Respondet Med. Primo non peccare. Nam exercenda aliquod bonum opus, v. g. elemosinam ob subleuandam pauperis miseriam, voluntatem priorem censetur retractare.

Secundo respondet. simul dum tempus præcessit, non est censenda manere moraliter. Sed vtramque solutionem optimè impugnatur Salas supra. Prima enim stare non potest. Non enim potest censeri infidelis retractare priorem voluntatem, quia vult omnia sua opera in honorem idoli referri; ex eo quod opera

Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars 1.

ex obiecto misericordiae, vel iustitiae exerceat, cum hæc exercitatio, & intentio contraria non sit priori voluntati. Secunda etiam solutio non subsistit, non enim dilatio præcisè perseverantiam moralem iudicij & voluntatis potest auferre.

PUNCTUM V.

An pecces sequens conscientiam errantem, si dicet vtramque partem contradictionis esse malam.

- 1 Proponitur punctus controversus.
2 Resoluitur nullum peccatum in supradicto casu committi.
3 Proponitur quadam obiectio.
4 Soluitur.
5 Quid inde inferatur.

1 Ponitur te vincibiliter errare, obligatum esse audire Missam, cum infirmum curas, & vincibiliter errare existimans peccare, si infirmum deseras ob Missam audiendam. Item ex illis excommunicatus, neque potes ab excommunicatione absolui; credis si audis Missam peccare, si illam omittis etiam peccare, committisne peccatum cuiusvis partis electione.

2 Breuiter dicendo existimo cum Thom. Sanchez lib. 1. in 6. Decalog. cap. 11. num. 14. Ioan. Sanchez select. disp. 41. n. 27. sine. Adrian. quest. de restitut. qua incipit: quia dictum est. Man. Rodr. 2. tom. sum. cap. 51. n. 6. in tali casu nullum peccatum committi, quia non adest libertas sufficiens ad peccatum: cum enim vna ex illis contradictorijs sit tibi necessariò eligenda, & in illa representetur peccatum, iam peccatum erit necessariò eligendum: quod est absurdum.

3 Dices, Etsi vna ex illis contradictorijs est mihi necessariò eligenda: at cum vnam determinatè eligo, liberè eligo, poteram enim illam omittere, & contrariam eligere. Ergo pecco amplectens illam, credens esse malam. Et confirmo. Si prædeterminatus essem, & necessitatus ad obedientiam Deo præstandam, qualiter Christus Dominus dicitur necessitatus fuisse obedire suo æterno Patri: tamen huic, vel illum actum, liberè exercerem, sufficiens libertas adesse ad meritum. Ergo similiter ad demeritum sufficit libertas ad hunc, vel illum actum determinatè, etiam cum necessitate ad vnum ex illis.

4 Respondeo te liberè eligere vnam ex illis partibus contradictorijs, nego tamen inde peccatum: non enim sufficit ad peccatum amplecti malum, quod determinatè vitari potest, sed necessariò requiritur amplecti malum, quod etiam æquialenter vitari possit. At in supradicto casu etsi vnum malum euites, aliud æquè malum tibi est necessariò eligendum. Ergo illud malum quod eligis, non potes saltem æquialenter vitare. Ad confirmationem dic non sufficere ad meritum libertatem ad hunc, vel illum actum obedientiæ, si vterque est æquè bonus, quia non es dignus laude, eliciens vnum si alium æquè bonum teneris elicere in Christo Domino, etsi determinatio esset ad bene operandum, at quia erat libertas ad plures actus inæquales, ideo meritum in illis rectè constitui potest.

5 Ex hac doctrina à fortiori inferitur, hominem carere detentum, & existimantem peccare non audiendo Missam, nequaquam peccare. Quia illa omisso facti non est libera vno modo. Neque illud iudicium causa est illius omissionis, cum omisso à causis alijs extrinsecis procedat. Solum enim est iudicium speculatiuum falsum, quo iudicas in tali omissione esse peccatum, cum tamen non sit, & ita tenet expressè Ioan. Sanchez supra. Thom. Sanchez. n. 3.

PUNCTUM VI.

Expediuntur aliquot leniores difficultates de conscientia errante.

- 1 Sine maius peccatum sequi conscientiam errantem vincibiliter, quam illam non sequi.
2 Resoluitur aliquando esse grauius, aliquando leuius.
3 Idem dicendum de operante contra conscientiam errantem vel contra præceptum superioris.
4 Sine obedientium conscientia erranti, vel superiori contrarium præcipienti.
5 Non potes pro libito conscientiam errantem deponere.

1 Prima difficultas, an sit maius peccatum sequi conscientiam errantem vincibiliter, quam illam non sequi, posito te nolle diligentiam facere, vt deponas?

2 Respondeo aliquando esse grauius peccatum, aliquando leuius, pro materia grauitate, vel leuitate. Si enim existimas debere mentiri, vt vitam alterius conserues, & omittas, peccas mortaliter, cum tamen in mentiendo venialiter tantum peccares: si tamen existimas te debere furari, ad elemosinam alicui

A 2 pauperi

DE CASTRO PALATIO TOM. III. LIB. III. CAP. IV.